

Атанасова О.А., Бадан А.А.

Проблема очуження та одомашнення реалій в англо-українській комунікації

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Одним із засобів спілкування, який застосовується, щоб допомогти народу однієї країни дізнатися більше про народ іншої, або познайомити один народ з культурними надбанням та цінностями іншого, є переклад. Він забезпечує нас можливістю читати книги іншомовних авторів або дивитися новини, що стосуються держав за межами нашої країни. Це є важливою сходинкою розвитку не тільки окремо взятої людини, але нації в цілому.

Проте одна з основних проблем перекладознавства є відтворення культурної специфіки оригіналу, зокрема, перекладу реалій, які складають значну частину запасу будь-якої мови. Вони є відображенням релігійної, історичної, міфологічної картини світу чи маркерами традиції та побуду певної культури.

При перекладі реалій важливими є дві основні стратегії, а саме – форенізації (foreignization), В. Подміногін та А.Якимчук запропонували термін «очуження», та доместикації (domestication), І.А.Самохіна, С.Снігур та Л.В.Андрейко дали цьому поняттю назву «одомашнення». Іноді перекладачі застосовують поняття «своє» та «чуже», як, наприклад, Л.Боброва у своїх перекладах.

Актуальність даного дослідження обумовлена важливістю правильного розуміння і відтворення смислу когнітивних реалій, з

одного боку, та незгасаючим інтересом перекладачів до проблеми передачі безеквівалентної лексики й численними помилками, що допускаються при її передачі на іншу мову, з іншого боку.

Необхідність дослідження основних методів передачі національного компонента оригінального тексту в тексті перекладу визначає мету статті.

Об'єкт дослідження – особливості перекладу реалій за допомогою вищезазначених стратегій очуження та одомашнення.

Предметом є перекладацькі підходи відтворення даних одиниць українською мовою, адекватність та точність їх перекладу на основі статей з газети «День» в електронному варіанті.

Від початку 70-х років ХХ століття переклад почали розглядати з інших нових перспектив, а саме соціальної, культурної та історичної. Знову була піднята проблема необхідності збереження іншомовної культури в перекладі або ж її заміни на культуру мови перекладу [1, с. 98].

Погляди перекладознавців на проблему відображення національного забарвлення оригінального тексту при перекладі завжди різнилися. Слід звернутися до праць Ф.Шляєрмахера «Про різні методи перекладу» (Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens, 1813), В.Беньяміна «Завдання перекладача» («Die Aufgabe des Übersetzers», 1923), Л.Венутті «Перекадацька невидимість» (The Translator's Invisibility, 1995), де наполягається на збереженні «присутності» автора, «коли текст оригіналу зазнає мінімальних змін, отожд читач навіть у перекладі бачить перед собою оригінал і сам мусить сягнути його смислів» [4, с. 117].

В той час як інші наукові діячі дотримуються методу одомашнення, прагнуть досягти повного перекладу, та передати чуже домінуючими цінностями культури мови реципієнта. Ось, приміром, О.Тайлер у своїй праці «Есе про принципи перекладу» (Essay on the principles of translation, 1791) назвав перекладача співавтором, а Л.Венутті в іншій роботі «Скандали перекладу» (The Scandals of Translation, 1998) наполягає на певній незалежності перекладача, через що оригінал подається так, щоб іноземні реалії та символи зрівнювалися та текст оригіналу ставав непомітним для читачів. [3, с. 13].

Отже, доместикацією називають метод, який передбачає наближення тексту оригіналу до культури мови, на яку він перекладається, але при цьому текст оригіналу може бути позбавленим певної інформації. Форенізація – це, навпаки, стратегія збереження інформації оригінального тексту, який передбачає свідоме порушення норм мови перекладу. [2: 251-252].

Таким чином, при перекладі безеквівалентної лексики перекладач має зрозуміти, чи бажає він передати текст оригіналу зберігши його лінгвістичні та культурні відмінності, чи намагається пристосувати його до своєї культури, щоб зробити його більш доступним та зрозумілим читачам. Від цього залежить вибір методу перекладу. Основним видом перекладу для реалізації способу очуження є транскодування, власне транслітерація та освоєння.

Стратегію форенізації можна прослідкувати у наступних прикладах:

*The **headliners** of the Ukrainian Fashion Week SS19 included designers and **brands** that have successfully represented Ukraine in the world fashion arena: **POUSTOVIT, LAKE STUDIO, IENKI IENKI, RUSLAN BAGINSKIY, and KSENIA SCHNAIDER.***

*Серед **хедлайнерів** Ukrainian Fashion Week SS19, дизайнери та **бренди**, які успішно представляють на світовій модній арені: **POUSTOVIT, LAKE STUDIO, IENKI IENKI, RUSLAN BAGINSKIY, and KSENIA SCHNAIDER.***

Дане речення містить два приклади стратегії очуження. Перша реалія – іменник у множині *headliners*, який перекладений українською мовою шляхом транслітерації. Українські відповідники, які можна було застосувати в даному випадку, - це *провідні виконавці*, або *знаменитості*.

Друга реалія – іменник у множині *brands*, який також переданий завдяки транскодуванню - *бренд*. Хоча перекладач міг застосувати вираз *торгова марка*, щоб уникнути форенізації.

Інший приклад застосування цього методу відображений у наступному реченні:

*The **LL** is Litkovska's city brand, founded in 2013. Democratic and **urban** in appearance, it transmits the main values of the designer, but speaks in a simpler language.*

*LL – це міський бренд Лілі Літківської, заснований 2013 року. Демократичний та **урбаністичний**, він трансліює основні цінності дизайнера, але говорить більш простою мовою.*

В цьому реченні ми можемо спостерігати транслітерацію та освоєння прикметника *urban*, яке українською мовою передають як

урбаністичний, що означає міський. Проте в цьому випадку український відповідник було б недоречно використовувати, щоб уникнути повтору слів.

Для відображення стратегії доместикації, або одомашнення, слід звернути увагу на наступний приклад.

The sustainable fashion is also a thing within the so-called slow fashion concept.

Sustainable fashion – це це й річ з когорти так званого slow fashion.

Даний приклад яскраво показує вищезазначену стратегію, яку автор застосував, щоб передати колорит української мови. В цьому реченні іменник *concept* переданий іменником *когорта*. Ця реалія, згідно з тлумачним словником, не має варіанту концепція, ідея або поняття, як можна було б передати слово *concept*, проте в даному контексті еквівалент *когорта* відображає суть, яку автор заклав в оригінальний текст.

Таким чином, приклади, аналіз яких був проведений в даній статті, демонструють, що синтез стратегій очуження та одомашнення можна спостерігати в межах одного перекладу.

Сьогодні ці методи використовуються в усіх сферах людського життя: реклама, телебачення, література, ІТ, повсякденне спілкування. Це один із проявів глобалізації, який сьогодні все більше набирає обертів. Велика кількість реалій застосовується в мові ледве не кожної країни, наприклад «фастфуд», «лоу-кост» або «супер». Вони вже не сприймаються нами, як іноземні, хоча українська мова

має власні еквіваленти «їжа швидкого приготування», «рейси з низькою ціною квитків» та «дуже».

Отже, аналіз даної статті відображає важливість глибокого дослідження теми очуження й одомашнення реалій для правильного розуміння та відтворення смислу тексту оригіналу. Вибір стратегії залежить від орієнтування на оригінал, для ознайомлення з культурою інших країн, або реципієнта, щоб зберегти національний мовний колорит.

Література

1. Подміногін В. Дихотомія перекладацьких стратегія очуження та одомашнення в історії європейського перекладу / Подміногін В.; Якимчук А. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Вип. 89(1). – С. 98-102.
2. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator training / Daniel Gile. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Pub. Co, 2009. – xv, 283 p.
3. Venuti L. The Translator's Invisibility / Lawrence Venuti. – [2nd ed.]. – London and New York : Routledge, 2008. – 319 p.
4. Venuti L. The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference / Lawrence Venuti. – London and New York: Routledge, 1998. – 210 p.
5. <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/moda-upovilnyuyetsya-i-rozumnishaye>

6. <https://day.kyiv.ua/en/article/time-out/fashion-slowng-down-and-growing-smarter>

Бондаренко А.А.

**Проблематика перекладу юридичної термінології з
англійської мови українською**

*Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут», Харків*

Науковий керівник: Недайнова І.В., кандидат філол. н., доцент

Велику роль в залученні уваги лінгвістів до проблеми перекладу зіграла якісна зміна перекладацької діяльності. Поряд з художньою літературою стали перекладатися і не мистецькі тексти: науково-технічні, суспільно-політичні, економічні, юридичні та інші. Якщо в художньому перекладі основні проблеми перекладача пов'язані з необхідністю передавати художньо-естетичні переваги оригіналу і його індивідуально-авторські особливості, то труднощі інформативного перекладу, головним чином, несуть лінгвістичний характер. Ці проблеми визначаються відмінностями в значеннях одиниць двох мов, в їх функціонуванні труднощі беруть свої коріння в розбіжності картин світу, оскільки розвиток відносин між людьми веде до появи нових понять, до того ж змінюються і самі люди, їх світосприйняття. В даному процесі встановлення чітких законів, в